

Que les paraules no són innocents, és evident: no és el mateix parlar d'un treballador pobre, que d'un pobre treballador. El llenguatge pot ser usat per seduir, per confondre, per incitar a l'acció o per defensar-nos de l'adversari. Estructurat com a discurs o com a relat, pot transformar qualsevol cosa: fins i tot la realitat.

La feina del periodista consisteix a explicar els esdeveniments de manera precisa; facilitar elements objectius que ens ajudin a comprendre i organitzar la nostra experiència del món. I ho ha de fer amb rigor, veracitat i responsabilitat. El i la periodista són, alhora, creadors d'opinió pública i constructors de la realitat. Però no hi ha dos relats iguals perquè la ideologia i el bagatge de cada professional, juntament a la línia editorial d'un mitjà de comunicació i als interessos econòmics dels conglomerats empresarials que hi ha darrera de cada capçalera, emissora o televisió, marquen la diferència.

En la narrativa que fan els mitjans de comunicació sobre les migracions, aquest doble rol en el camp de l'opinió i en la transmissió de la realitat, pren una importància indiscutible. Les migracions són processos molt complexos darrera els quals hi ha circumstàncies, destinacions, vies i motivacions molt diverses. Però les rutines periodístiques i la crisi que viu el periodisme des de fa anys –eclosió dels nous formats digitals, precarització de la professió, i el quart poder en mans dels interessos neoliberals, fa que la realitat de les migracions sovint s'acabi explicant amb una mirada massal lineal, farcida de tòpics. Quantes vegades no hem llegit la paraula onada o allau, referint-se a un increment del nombre d'immigrants que arriben a territori espanyol? I el sots-títol "terrorisme islàmic", acompanyant informacions que es referien a l'atemptat de les Rambles de Barcelona? Quants cops no hem escoltat l'expressió immigrants "il·legals"? Per contra, exposar els fets amb propietat obliga la premsa a parlar d'un augment d'immigrants, de terrorisme fonamentalista desvinculat de la religió de l'Islam, i de persones en situació irregular perquè cap persona, cap, és il·legal.

Algunes d'aquestes normes del bon periodisme ja queden ben recollides al Codi Deontològic dels perio-

distes, assumit per la majoria de professionals però que no és d'obligat compliment. En ell també s'especifica la necessitat que la diversitat i les minories siguin tractades amb especial sensibilitat, respecte i "amb sentit de justícia". Es demana, doncs, un compromís amb la informació responsable, que eviti el sensacionalisme i que impedeixi missatges discriminatoris que incitin a l'odi. I és que el periodisme ens ajuda a fixar les creences compartides i a marcar el pols amb el qual bateguem com a ciutadania.

Malauradament, algunes males praxis periodístiques contribueixen a amplificar discursos polítics populistes i discriminatoris, que tenen com a únic objectiu la construcció d'un relat sobre la immigració basat en la por. Ho estem veient a tota Europa, on hi ha una pujada generalitzada de l'extrema dreta. Alguns mitjans, altaveus d'aquesta ideologia, reforcen un imaginari dividit per un ells i un nosaltres, criminalitzen els migrants (són delinqüents o fonts de conflicte), els presenten com una amenaça (no hi ha feina per a tanta gent) o els mostren només com a víctimes (no difonen els casos d'èxit). És la cantarella del "primer els de casa", que atorga uns drets a uns, per treure'ls sense miraments als altres. Un periodisme tòxic que alimenta les actituds negatives de la ciutadania vers els migrants. Un relat irresponsable, que en la crisi de les persones refugiades s'ha utilitzat per justificar el fracàs de les polítiques migratòries europees: seguretat versus ajuda humanitària.

Duen que la qualitat democràtica d'un país queda reflectida en la independència i la llibertat dels seus mitjans de comunicació. La ciutadania ha d'exigir una premsa lliure, compromesa amb la justícia social i els drets humans, responsable, que vigili el poder i denunciï la corrupció i les desigualtats. El tractament informatiu de les migracions és un bon indicador del compromís d'un mitjà amb la cohesió i la pau social que volem i necessitem com a societat. Per això, la ciutadania ha de reivindicar el dret a la bona informació i atorgar-li, de manera urgent i definitiva, una consideració social similar a la que donem als drets com la salut o l'educació. 